

Soek jy 'n fantastiese tutor?

www.teachme2.com/matriek

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

GESKIEDENIS V1

NOVEMBER 2023

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 29 bladsye.

1. 1. BRONGEBASEERDE VRAE**1.1 Die volgende kognitiewe vlakke is gebruik om brongebaseerde vrae te ontwikkel:**

Kognitiewe Vlakke	Historiese vaardighede	Gewigstoekenning van vrae
VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Onttrek inligting uit bronne • Selektoring en organisasie van relevante inligting uit bronne • Definieer historiese begrippe/terme 	30% (15)
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretasie van bewyse uit bronne • Verduidelik inligting uit bronne • Analiseer bewyse uit bronne 	40% (20)
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreteer en evalueer bewyse uit bronne • Raak betrokke by bronne om bruikbaarheid, betroubaarheid, eensydigheid en beperkings vas te stel • Vergelyk en kontrasteer interpretasies en perspektiewe in die bronne en kom tot onafhanklike gevolgtrekkings 	30% (15)

1.2 Die inligting hieronder dui aan hoe brongebaseerde vrae geassesseer word:

- By die nasien van brongebaseerde vrae moet krediet gegee word vir enige ander geldige en toepaslike standpunte, argument, bewyse of voorbeelde.
- Met die toekenning van punte moet aandag gegee word aan hoe daar aan die vereistes van die vraag voldoen is.
- In die nasienriglyn word die vereistes van die vraag (vaardighede waaraan aandag gegee moet word) sowel as die vlak van die vraag in kursiefgedrukte skrif aangedui

1.3 Assesseringsprosedures vir brongebaseerde vrae

- Gebruik 'n regmerk (✓) vir elke korrekte antwoord.
- Gee aandag aan die puntetoekenning bv. (2 x 2) wat neerkom op twee redes en word twee punte elk toegeken (✓✓✓✓); (1 x 2) wat neerkom op een rede en twee punte toegeken word (✓✓).
- Indien 'n vraag 4 punte tel, word 4 regmerkies (✓✓✓✓) aangedui.

Paragraafvraag

Paragrafe behoort globaal (holisties) geassesseer te word. Beide die inhoud en die struktuur van die paragraaf moet in berekening gebring word wanneer punte toegeken word. Die volgende stappe moet gebruik word wanneer 'n antwoord op 'n paragraafvraag geassesseer word:

- Lees die paragraaf en plaas 'n kolpunt (.) by elke punt binne-in die teks waar die kandidaat relevante bewyse gebruik het om die vraag te beantwoord.
- Lees die paragraaf weer om die mate te evalueer waarin die kandidaat in staat was om relevante bewyse te gebruik om die paragraaf te beantwoord.

- Maak regmerkies (✓) wat aan die kandidaat vir die paragraaf toegeken is aan die einde van die paragraaf; sowel as die vlak (1, 2 of 3) soos aangedui in die holistiese rubriek en lewer kort kommentaar, bv.

_____ . _____ . _____

✓✓✓✓ Vlak 2

Gebruik meestal relevante bewyse om 'n basiese paragraaf te skryf.

- Tel al die regmerkies vir die brongebaseerde vrae op en skryf dan die punt op die kantlyn regs onder, bv. $\frac{32}{50}$
- Maak seker dat die totale punte akkuraat na die buiteblad van die antwoordeboek oorgedra word.

2. OPSTELVRAE

2.1 Die opstelvrae vereis dat kandidate:

In staat sal wees om hul argument op 'n logiese en samehangende wyse te stel. Hulle moet die relevante inligting kan selekteer, organiseer en bymekaarvoeg sodat dit vir hulle moontlik sal wees om 'n redelike reeks feite of 'n effektiewe argument te kan weergee om sodoende die gestelde vraag te beantwoord. Dit is noodsaaklik dat 'n opstel 'n inleiding, 'n samehangende en gebalanseerde liggaam van bewyse en 'n slot het.

2.2 Nasien van opstelvrae

Kandidate mag enige ander toepaslike inleiding en/of samevatting hê as dit wat ingesluit is by 'n riglyn vir nasien van 'n spesifieke opstel.

2.3 Globale assessering van 'n opstel

Die opstel sal holisties (globaal) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die onderwyser die opstel as 'n geheel sal bepunt sonder om die hoofpunte afsonderlik te bepunt. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n oorspronklike argument aan te bied deur relevante bewyse te gebruik om 'n argument te ondersteun. Daar sal **nie** van die leerder verwag word om slegs inhoud (feite) neer te skryf om 'n vlak 7 (hoë punt) te behaal nie. Hierdie benadering sal leerders ontmoedig om opstelle voor te berei en te reproduseer sonder om die spesifieke vereistes van die vraag in ag te neem. Holistiese nasien van opstelle gee krediet aan leerders se mening, ondersteun deur bewyse. Anders as by inhoudsgebaseerde nasien, word leerders met holistiese assessering nie vir ontoereikende taalgebruik gepeenaliseer nie, aangesien die klem op die volgende val:

- Die leerder se interpretasie van die vraag
- Die toepaslike seleksie van feitelike bewyse (relevant inhoudseleksie)
- Die konstruksie/daarstelling van 'n argument (beplan, gestruktureer en 'n onafhanklike argument)

2.4 Assesseringsprosedures van die opstel

2.4.1 Hou die sinopsis in gedagte wanneer die opstel nagesien word.

2.4.2 Tydens die deurlees van die opstel moet regmerkies toegeken word vir 'n relevante inleiding (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyne), vir elke hoofaspek/liggaam van die opstel wat die argument ondersteun (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyne) en 'n relevante slotopmerking (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyne)
Bv. In 'n opstel waar daar 5 hoofpunte is, sal daar dus 7 regmerkies wees.

2.4.3 Hou die **PEEL**-struktuur in gedagte by die assessering van 'n opstel.

P	Punt: Die kandidaat lei die opstel in met 'n argument/'n duidelike hoofpunt. Elke paragraaf moet 'n punt bevat wat die hoofpunt (argument) wat in die inleiding gemaak is, ondersteun.
E	Verduideliking: Die kandidaat moet in groter detail bespreek waarom die hoofpunt (argument) gaan en hoe dit verband hou met die vraag wat gevra is.
E	Voorbeeld: Die kandidate moet die vraag beantwoord deur inhoud te selekteer wat relevant is tot die argument. Relevante voorbeelde moet gegee word om argument vol te hou.
L	Skakel: Kandidate moet seker maak dat die argument deurgaans in die opstel onderhou word en samehangend geskryf is.

2.4.3 Die volgende simbole MOET gebruik word in die assessering van 'n opstel:

- Inleiding, hoofaspekte en slotopmerking nie behoorlik gekontekstualiseer nie

^

- Verkeerde stelling

_____

- Irrelevante stelling

|
|
|

- Herhaling

R

- Analise

A✓

- Interpretasie

1✓

- Argument

LOA ↑↓

2.5 Die matriks

2.5.1 Gebruik van die matriks vir die assessering van opstelle

By die nasien van opstelle, moet die kriteria gebruik word wat in die matriks voorsien word. Tydens die assessering van 'n opstel moet beide die inhoud en die aanbieding in ag geneem word. 'n Punt word toegeken by die snypunt van die inhoud en aanbieding, gebaseer op die sewe vaardigheidsvlakke.

- (a) Met die eerste deurlees van die opstel word daar bepaal tot watter mate die hoofmomente gedek is om en die **inhoudsvlak** (op die matriks) vas te stel.

I	VLAK 4	

- (b) Die tweede deurlees van die opstel sal die vlak (op die matriks) van die **aanbieding** bepaal.

I	VLAK 4	
A	VLAK 3	

- (c) Ken 'n algehele punt toe met behulp van die matriks.

I	VLAK 4	}26–27
A	VLAK 3	

KOMMENTAAR

Sommige weglatings in die inhoudsdekking.
Poog om 'n argument te handhaaf.

GLOBALE NASIENMATRIKS VIR OPSTELLE: TOTAAL: 50

	VLAK 7	VLAK 6	VLAK 5	VLAK 4	VLAK 3	VLAK 2	VLAK 1*
AANBIEDING INHOUD 	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. Goeie sintese van inligting. Het 'n goed gebalanseerde, oorspronklike argument ontwikkel met bewyse. Argument deurgaans volgehou en verdedig. Onafhanklike gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. 'n Relevante argument is gevolg. Bewyse gebruik om die argument te verdedig. Poog om 'n onafhanklike gevolgtrekking uit die bewyse te maak om die argument te ondersteun.	Goed beplande en gestruktureerde opstel. Poog om 'n duidelike argument te ontwikkel. Gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Argument beplan en gestruktureer. Bewyse tot 'n sekere mate gebruik om argument te ondersteun. Slotsom bereik op grond van bewyse.	Toon soms bewys van 'n gestruktureerde en beplande argument. Poog om 'n argument vol te hou. Gevolgtrekking nie duidelik ondersteun deur bewyse nie.	Poging aangewend om antwoord te struktureer. Grootliks beskrywend of poog om argument te ontwikkel. Geen poging om 'n gevolgtrekking te maak nie.	Weinig of geen poging om die opstel te struktureer nie.
VLAK 7 Vraag is ten volle beantwoord. Inhoudskeuse ten volle relevante tot argument wat gevolg is.	47–50	43–46					
VLAK 6 Vraag is beantwoord. Inhoudseleksie relevante tot argument wat gevolg is	43–46	40–42	38–39				
VLAK 5 Vraag grotendeels beantwoord. Inhoud toereikend en relevante.	38–39	36–37	34–35	30–33	28–29		
VLAK 4 Vraag herkenbaar in antwoord. Sommige weglatings of irrelevante keuse van inhoud.			30–33	28–29	26–27		
VLAK 3 Keuse van inhoud hou verband met vraag, maar beantwoord dit nie. Hou soms nie verband met die vraag nie. Weglatings.				26–27	24–25	20–23	
VLAK 2 Vraag ontoereikend beantwoord. Inhoud skraal.					20–23	18–19	14–17
VLAK 1* Vraag ontoereikend beantwoord of glad nie. Ontoereikend of irrelevante inhoud.						14–17	0–13

*Riglyne vir die toekenning van 'n punt vir Vlak 1: (0–13 Punte-omvang)

- Vraag glad nie beantwoord nie/totaal irrelevante inhoud; geen poging om die opstel te struktureer nie = 0
- Inhoudseleksie sluit basiese en algemene irrelevante inligting in; geen poging om die opstel te struktureer nie = 1–6
- Vraag ontoereikend en vaag beantwoord ; min poging om die opstel te struktureer = 7–13

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE**VRAAG 1: HOE HET BERLYN IN 1948 DIE FOKUSPUNT IN KOUE OORLOG SPANNING TUSSEN DIE SOWJETUNIE (USSR) EN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA (VSA) GEWORD ?**

1.1

1.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A - V1]*

- ' Verenigde State / VS'
- 'Brittanje'
- 'Sowjetunie'

(3 x 1) (3)

1.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A-V1]*

- "Roosevelt en Churchill het Stalin oortuig om 'n sone vir Frankryk te skep' wat aan drie invalle en twee oorwinnings in die hande van Duitsland binne sewentig jare geboet het'

(1 x 1) (1)

1.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A – V2]*

- Om te verhoed dat Duitsland sy bure in die toekoms aanval / voorkom Duiste uitbreiding na Oos-Europa
- Duitsland was blameer as die oorsaak van die uitbreek van die Tweede Wêreldoorlog-en moes verswak word
- Duitsland het ekonomiese swaarkry na Europa gebring
- Om vrede in Europa te handhaaf
- Enige ander relevante antwoord

(enige 1 x 2) (2)

1.1.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A – V2]*

- Die stad van Berlyn sou as 'n pion deur die Sowjetunie gebruik word om hul verskille met Westerse magte te skik
- Die stad van Berlyn sou deur Westerse magte geïsoleer word omdat dit deur die Sowjet sone omring is
- Westerse magte was bekommerd dat die besluite wat oor die stad van Berlyn geneem is mag deur die Sowjetunie domineer word/ om die verspreiding van kapitalisme te stop
- Enige ander relevante antwoord

(enige 2 x 2) (4)

1.2

1.2.1 *[Definisie van historiese term uit Bron 1B – V1]*

- 'n plek verseël/sluit sodat mense en goedere dit nie kan binne gaan en verlaat nie
- Vryheid van beweging van een plek na 'n ander te keer/Struikelblokke te plaas om 'n persoon se pad toe te maak
- Enige ander relevante antwoord

(enige 1 x 2) (2)

1.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B - V2]*

- Die VSA sien die Berlynse Blokkade as opstelike aksie deur die Sowjetunie om armoede na Berlynse te bring
- Die VSA het die blokkade as 'n dreigement tot die administrasie van sy sone beskou
- Die VSA sien die blokkade as 'n besluit wat die Sowjetunie geneem het sonder om met ander lande te bespreek
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.2.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]*

- Verenigde State die blokkade-maatreëls as 'n 'duidelike oortreding van bestaande ooreenkomste oor die administrasie van Berlyn deur die vier besettingsmagte' beskou het
- As 'n kwessie van gevestigde reg wat van die nederlaag en uitlewering/oorgee van Duitsland afgelei is
- Deur formele ooreenkomste bevestig tussen hoof Geallieerdes
- Sou nie deur dreigemente, druk of enige ander aksies gedruk word om hul regte te verlaat
- Verantwoordelik vir die fisiese welstand van die bevolking in sy sektor van Berlyn insluitende honderde-duisende vroue en kinders (enige 3 x 1) (3)

1.2.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – L1]*

- 'Volgens bestaande ooreenkomste die reëlins vir die beweging van vragte en passassiersverkeer tussen die westerlike sone en Berlyn teen volle herstel' (1 x 1) (1)

1.2.5 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B – V2]*

- Die VSA was nie bereid om met die USSR in 'n militêre konflik betrokke te raak
- Die VSA was 'n stigterlid van die Organisasie van Verenigde Nasies wat 'die skikking van dispute deur onderhandelinge ondersteun het
- Die VSA het die Handves van die Verenigde Nasies onderteken-wat 'n beroep gedoen het vir die skikking van dispute deur onderhandelinge
- Die VSA wou die USSR as aggressor laat voorkom
- Die VSA wou nie sy besetting van Wes-Berlyn verloor nie
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.3

1.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C – V1]*

- 'Berlyn lê in die middel van die Sowjet sone'
- 'Die belange van die Berlynse mense laat nie 'n situasie toe waarin binne Berlyn of enige westerlike sektor van Berlyn 'n spesiale geldeenheid wat nie geldig is in die Sowjet sone bekend gestel word nie'
- 'Die hele massa geldeenheid notas wat in die westerlike sone gekanseleer is dreig om binne Berlyn en die Sowjet sone van besetting in gegooi word' (enige 2 x 1) (2)

- 1.3.2 *[Verduideliking van historiese konsep uit Bron 1C – V2]*
- Die bekendstelling van 'n nuwe finansiële stelsel (geldeenheid)-Deutsche mark (Duitse mark) deur die westerse lande in hul sones wat die Sowjet gedeelte van Duitsland uitgesluit het
  - Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)
- 1.3.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C – V1]*
- 'Die Verenigde State, Groot Brittanje en Frankryk hou aan om in Berlyn hul spesiale geldeenheid te onderhou' (enige 1 x 2) (2)
- 1.3.4 *[Bepaal beperkings van Bron 1C – V2]*
- Die bron beeld slegs die Sowjet Bevel se standpunt uit/eensydig
  - Die bron is krities/eensydig teenoor finansiële hervormings in westelike beheerde sones
  - Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)
- 1.4 *[Vergelyking van bewyse in Bron 1B en 1C om verskille te bepaal – V3]*
- Bron 1B regverdig die VSA se besetting van Berlyn gebaseer op formele ooreenkomste terwyl in Bron 1C voel die Sowjetunie dat Berlyn geografies in die Sowjet-sone geleë is.
  - Bron 1B regverdig die VSA se besetting van Berlyn gebaseer op formele ooreenkomste terwyl Bron 1C noem dat hulle ekonomiese herstel/oorhersing in westelike sone wou bereik.
  - In Bron 1B noem die VS regering dat hulle nie die westerse sektor van Berlyn sal verlaat nie omdat dit 'n verantwoordelikheid teenoor die welstand van sy mense het, terwyl die Sowjet regering in Bron 1C 'n versekering maak om genoeg voorsiening aan die behoeftes van alle mense in Duitsland te maak, en nie net die Sowjet sektor/Groter Berlyn alleen nie
  - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 1.5
- 1.5.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D - V2]*
- VSA, Brittanje en Frankryk wat oor Wes-Berlyn geheers het)/ Die drie gesamentlike sones deur die VSA, Brittanje en Frankryk wat Wes-Berlyn saamgestel het
  - Leidende lede van kapitalisme in die Koue oorlog teen kommunisme
  - Die westerse bondgenote was geskok deur die aksie van die Sowjet leier wat Berlyn in twee verdeel het
  - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 1.5.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D - V2]*
- Berlyn was in die Russiese sone geleë
  - Rusland wou kommunisme behou/wou kapitalistiese invloed in Berlyn stop
  - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne – L3]*

Kandidate kan die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

- Die European Advise Commission(Europese Advieskommissie) het die verdeling van Duitsland in drie sones beplan (Bron 1A)
- By Jalta was Duitsland in vier sones vir elk van die oorwinnende lande verdeel (Bron 1A)
- Wes Berlyn floreer as gevolg van finansiële ondersteuning deur die VSA (eie kennis)
- Die staat van Berlyn, alhoewel dit diep binne die Sowjet sone geleë is was ook verdeeld en deur vier lande gesamentlik geadministreer (Bron 1A)
- The regerings van die VSA, Groot Brittanje en Frankryk skryf om te kla toe die Sowjet regering die verkeer blokeer om Berlyn in te gaan en toegang kry (Bron 1B)
- Westerse magte kombineer hul sones en stig Wes-Berlyn (eie kennis)
- Die VSA regering beskou hierdie blokkade as 'n dreigement en was bereid om dit teen te staan (Bron 1B)
- Die VSA toon bereidwilligheid om dispute met die Sowjetunie deur onderhandelinge te skik (Bron 1B)
- Die Sowjet regering was oortuig dat die Blokkade deur die bekendstelling van 'n spesiale geldeenheid deur die westerse magte vir hul sones en in wes-Berlyn veroorsaak is (Bron 1C)
- Die Sowjet regering dui ook aan dat dit bereid is om die hele Berlyn alleen te administreer indien dit nodig is (Bron 1C)
- Die Sowjet regering beoog om sy die sfere van invloed te versprei (eie kennis)
- Die staat van Berlyn was in twee deur Stalin verdeeld (Bron 1D)
- Die ander drie magte/leiers was verras deur Stalin se aksies om die staat te verdeel
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon min of geen begrip van hoe Berlyn in 1948 die fokuspunt in koue oorlog spanning tussen die Sowjetunie (USSR) en die Verenigde state van Amerika (VSA) geword het nie • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie. 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou grootliks verband met die onderwerp, bv. toon 'n bietjie begrip van hoe Berlyn in 1948 die fokuspunt in koue oorlog spanning tussen die Sowjetunie (USSR) en die Verenigde state van Amerika (VSA) geword het • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf. 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse, bv. toon 'n deeglike begrip van hoe Berlyn in 1948 die fokuspunt in koue oorlog spanning tussen die Sowjetunie (USSR) en die Verenigde state van Amerika (VSA) geword het • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp. 	PUNTE 6–8

(8)
[50]

VRAAG 2: WATTER FAKTORE HET TOT DIE BETROKKENHEID VAN DIE DRIE NASIONALISTE BEWEGINGS(MPLA, FNLA AND UNITA) IN DIE ANGOLESE BURGEROORLOG VANAF 1975 GELEI?

2.1

2.1.1 *[Definisie van historiese term uit Bron 2A – V1]*

- 'Gedwonge omverwerping van regering'
- 'Vreedsame verandering van regering'
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A - V1]*

- 'Popular Movement for the Liberation of Angola/MPLA'
- 'National Front for the Liberation of Angola/FNLA'
- 'National Union for the Total Independence of Angola/ UNITA' (3 x 1) (3)

2.1.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A - V1]*

- 'Kuba'
- 'Sowjetunie' (2 x 1) (2)

2.1.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2A – V2]*

- Neto was gewelddadig
- Hy was onverdraagsaam teenoor ander nasionalistiese bewegings/ bevorder eenparty-staat
- Hy was 'n onderdrukker/ diktator/ outokraties
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.2

2.2.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2B – V2]*

- Om mag teen die ander nasionalistiese bewegings te konsolideer/vertoon
- Om die Angolese te oortuig dat hulle in beheer is/ intimideer ander partye
- Om die oorwinning van die MPLA te vier
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2B – V2]*

- Die MPLA gebruik brutale metodes om oorwinning en beheer oor Angola te kry
- Die MPLA vermoor FNLA en UNITA lede gedurende die burgeroorlog
- MPLA neem nie beheer van Angola demokraties oor nie
- MPLA gebruik gevorderde wapens van die USSR en Kuba guderende die burgeroorlog
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.3

2.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2C – V1]*

- 'Die onttrekking van die Portugese het alle pogings om oor Angola te heers verlaat' (1 x 2) (2)

2.3.2 *[Verduideliking van historiese konsep uit Bron 2C – L1]*

- 'n Oorlog waarby burgers van Angola met mekaar baklei het
- Toe nasionalistiese bewegings (MPLA, FNLA en UNITA) in Angola teen mekaar baklei het om die regering oor te neem
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.3.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2C – V2]*

- Beide die VS en Sowjetunie was bekommerd oor die verspreiding van hul ideologies van kapitalisme en kommunisme in die wêreld onderskeidelik
- Die VS en Sowjetunie kompeteer vir ondersteuning tussen lande in verskillende dele van die wêreld insluitende Angola in Suiderlike-Afrika
- Beide het nie vir die welstand van Angolese omgee nie
- Beide lande was bekommerd oor hul status in wêreld politiek/gevolmagtigde oorlog
- Beide die VS en Sowjetunie wou toegang tot minerale bronne in Angola hê
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.3.4 *[Bepaal bruikbaarheid van Bron 2C – V3]***Die bron is bruikbaar omdat :**

- Is 'n bron geneem uit 'n boek deur 'n geskiedkundige, M Meredith
- Dit beklemtoon die oorgang vanaf Portugese heerskappy na Angolese onafhanklikheid wat tot die burgeroorlog in Angola gelei het
- Dit verwys na die Portugese Hoë Kommissaris (Admiraal Cardoso) wat die oorgang van mag na die "Angolese mense"-aangekondig het- Geen Angolese was teenwoordig nie
- Die inligting rakende die oorgang na Angola se onafhanklikheid/Angolese burgeroorlog kan met ander bronne gestaaf word (Bronne 2A en 2B)
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.4

2.4.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2D – V1]*

- 'Die Popular Movement for the Liberation of Angola (MPLA) gelei deur Agostinho Neto kyk na politiek deur nasionalistiese en sosialistiese lense'.
- (1 x 2) (2)

2.4.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2D – V2]*

- Elk van die nasionalistiese bewegings verteenwoordig verskillende etniese groepe en dit lei na die uitbreek van die burgeroorlog
- Sommige mense soos die mulattos identifiseer hulself nie met Angolese nie
- Verskillende nasionalistiese bewegings was streeksverbonde
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.4.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2D – V1]*

- 'Sien dit as die minste Marxistiese van die drie' (1 x 2) (2)

2.4.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2D - V2]*

- Omdat UNITA die MPLA baklei het wat 'n dreigement vir kommunisme vir Suid-afrika is./ Die MPLA het nou bande met Kuba en die Sowjetunie gehad-opponente van die kapitalistiese SA regering
- Die Suid-Afrikaanse regering wou beheer oor die streek uitoefen
- UNITA het die ondersteuning van die VSA gehad, 'n nabye vriend van Suid-Afrika teen daardie tyd
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.4.5 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2D - V1]*

- 'Dit doen min op die platteland behalwe om soldate te werf'
- 'Onderwys, gesondheid en ander dienste in die stede het daaronder gely' (2 x 1) (2)

2.5 *[Vergelyking van bewyse in Bron 2C en 2D - V3]*

- Die bewyse in Bron 2C wys dat die nasionalistiese bewegings 'n beroep aan buitelandse magte gedoen het vir ondersteuning in Bron 2D maak die inligting melding daarvan dat die nasionalistiese bewegings ondersteuning van buitelandse lande vir hul moiete ontvang het
- Bron 2C noem dat die nasionalistiese bewegings betrokke in die gewapende stryd vir mag is en in Bron 2D is daar bewyse dat die nasionalistiese bewegings ammunisie van lande soos Kuba, die Sowjetunie en ander lande ontvang het om hul mag te konsolideer
- Beide verwys na vryheidsbewegings as nasionalistiese bewegings
- Beide verwys na vryheidsbewegings wat in die burgeroorlog betrokke was
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne – L3]*

Kandidate kan die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

- Die nuwe leierskap was bereid om kolonialisme na die omverwerping van die Portugese leier Caetano te beëindig(eie kennis)
- Die Portugese het nie daarin geslaag om toesig oor die magsoordrag aan die Angolese te hou nie –het in 'n magstryd ontaard (eie kennis)
- MPLA was teen die ooreenkoms wat in Portugal geteken is om gesamentlik te regeer(eie kennis)
- Drie nasionalistiese bewegings, die MPLA,UNITA en FNLA was betrokke in 'n leierskap stryd (Bronne 2A en 2C)
- Agostinho Neto word die leier van die land nadat die MPLA die hoofstad Luanda oorgeneem het en stig 'n eenpartystaat (Bron 2A)
- Die MPLA toon belangstelling in sosialisme teen die FNLA en UNITA (Kapitalisme) (Bron 2A)
- MPLA magte hou parade van hul soldate om sy sterkte en vasberaadheid om met die oorlog voort te gaan te toon(Bron 2B)
- Die drie nasionale bewegings soek ondersteuning van die buiteland wat tot die Angolese burgeroorlog gelei het
- Die Verenigde State en Sowjetunie raak by die Angolese burgeroorlog betrokke om hul globale magsbalans te onderhou (Bron 2C)
- FNLA weermag was met die help van President Mabutu heropgelei (Bron 2C)
- Die VSA wou sy posisie as wêreld leier behou(eie kennis)
- Die Angolese burgeroorlog verander in 'n etniese oorlog omdat die drie nasionalistiese bewegings ten opsigte van etniese en kulturele lyne verdeeld is (Bron 2D)
- UNITA ondersteuners was grootliks in die plattelande geleë terwyl die MPLA as mulattos wat meer geletterd en toegang tot rykdom beskou is (Bron 2D)
- Suid-Afrika se betrokkenheid in die Angolese burgeroorlog was gebaseer op die vrese dat kommunisme deur Suiderlike-Afrika sou versprei, daarom het hul soldate UNITA ondersteun (eie kennis)
- Die UNITA leier het Reaganisme ondersteun om die ondersteuning van die VSA te kry (Bron 2D)
- Die MPLA kon die eerste fase van die oorlog wen as gevolg van die ondersteuning wat deur die inkomste uit oliehandel ontvang is (Bron 2D)
- Die UNITA magte en MPLA gaan voort om vir mag in Angola te baklei (Bron 2D)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon min of geen begrip van die faktore wat tot die betrokkenheid van die drie nasionaliste bewegings(MPLA, FNLA AND UNITA) in die Angolese burgeroorlog vanaf 1975 gelei het nie • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie. • Bewyse is meestal relevant en hou grootliks verband met die onderwerp, bv. toon 'n bietjie begrip van die faktore wat tot die betrokkenheid van die drie nasionaliste bewegings(MPLA, FNLA AND UNITA) in die Angolese burgeroorlog vanaf 1975 gelei het 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf. • Gebruik relevante bewyse, bv. toon 'n deeglike begrip van die faktore wat tot die betrokkenheid van die drie nasionaliste bewegings(MPLA, FNLA AND UNITA) in die Angolese burgeroorlog vanaf 1975 gelei het 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp. 	PUNTE 6–8

(8)
[50]

VRAAG 3: WATTER UITDAGINGS HET BURGERREGTE BETOGERS WAT IN DIE 1960s IN DIE VRYHEIDSRITTE DEELGENEEM HET IN DIE GESIG GESTAAR?

3.1

3.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A – L1]*

- 'Hulle doen so deur eenvoudig 'n bus op te klim, nie as Swartes of Blankes wat deur 'n verouderd stelsel van rasse diskriminasie verbied is nie, maar as vrye en volle burgers van 'n demokratiese land (1 x 2) (2)

3.1.2 *[Definisie van 'n historiese term uit Bron 3A – L1]*

- 'n Wettige dokument waarin basiese regte van 'n land/organisasie uitgespel word
- 'n Raamwerk van fundamentele beginsels wat die regering van 'n land/organisasie leiding gee
- Riglyne wat basiese menseregte uitspel
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

3.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3A – L2]*

- Vryheidsryers was vasberade om voort te gaan om teen diskriminasie te protesteer ten spyte van die geweldadige aanvalle deur die rasistiese staatsextremiste
- Die Vryheidsryers weet dat die regering die rasistiese persone gedurende die protes mag ondersteun
- Die burgerregte aktiviste was vasberade om met protes voort te gaan en ondersteuning in die Suiderlike stede, wat die Jim Crow wette handhaaf mobiliseer
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

3.1.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3A – L2]*

- Die publisiteit van die Vryheidsritte gee dit wêreld/ internasionale aandag
- As gevolg van nasionale en internasionale druk
- Om die grondwet van die land te handhaaf
- Hy kon nie staatswette beskerm wat segregasie bevorder nie
- Om geweld te stop wat regoor die land versprei
- Om die demoratiese beeld te beskerm/ tree op teen die oortreding van menseregte
- Om ondersteuning vir die Burgerregte beweging oor te win
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.2

3.2.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3B – L1]*

- 'Om die geweldaddige aanval van die rassistiese skare op die Vryheidsryers te keer'
- 'Dit was nuushoof trekke ten opsigte van hoe die Vryheidsryers rasse diskriminasie uitgedaag het'
- 'Om meer lesers in besonder na-aan die beroep van die burgerregte aktiviste te lok'
- Om 'n beroep op simpatie vir die Vryheidsryers te doen
- Om die onverskilligheid van die Federale regering bloot te stel
- Om te wys dat daar beide swart en wit betogers was
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

3.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3B - L2]*

- Dit stel voor dat die wit rassiste segregasie is wat die Vryheidsryers aangeval het onmenslik is (het geen empatie nie) want die vryheidryers het geen verdediging gehad nie
- Die wit segregasie het in 'n geweldaddige/harteloos/onvriendelike manier opgetree
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.2.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3B - L2]*

- Die vlamme en rook uit die bus reflekteer die aksies van die wit skare wat deur haat teen rasse integrasie opgemaak is.
- Die wit skare was teen die idee van desegregasie-hierdie word reflekteer deur die manier hoe hulle verwag het dat die betogers deur die rook en vuur vermoor moes word.
- Die brand van die bus deur die skare wys dat hulle nie hul haat vir die Vryheidsryers kon wegsteek nie
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

3.3

3.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3C – L1]*

- 'Ons weet dat John Lewis, 'n lid van ons organisasie, sou hierin betrokke is'
- 'Ons het die woord van die brand van 'n bus in Aniston gekry...'
- 'Die gevoel was dat as ons daardie oortreders van geweld laat, glo dat mense sal ophou as hulle weer genoeg geweldaddig raak' (enige 1 x 1) (1)

3.3.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3C – L1]*

- 'Jy sal op 'n eetstaking gaan'
- 'Jy kies nie om te pleit nie'
- Jy betaal nie borg en spring nie'
- 'Jy bly' (enige 2 x 1) (2)

3.3.3 *[Bepaling van die betroubaarheid van bewyse uit Bron 3C – L3]***Hierdie bron is BETROUBAAR want:**

- Geneem uit 'n dokumentêr saamgestel deur onderhoude deur Stanley Nelson, 'n skrywer en filmmaker (met eerste handse inligting) deur
- Jim Zwerg was 'n ooggetuie wat geslaan en gearresteer is vir deelname in die Vryheidsritte van 1961
- Jim Zwerg, die leier van die Nashville Burgerregte beweging het nou saam met John Lewis gewerk om die Vryheidritte te organiseer
- Zwerg was een van die 18 vrywilligers waarvan slegs 10 wit- mans- studente by die Vryheidsritte vanaf Nashville aangesluit het
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.4

3.4.1 *[Onttrekking van van bewyse uit Bron 3D- L2]*

- Mense was deur vlieënde glas gesny
- Vir rook inaseming
- Half deurmekaar as gevolg van die rook
- Bewerig (enige 3 x 1) (3)

3.4.2 *[Interpretasie van inligting uit Bron 3D- L2]*

- Die Goewerneur/ Staat het nie Vryheidsryers ondersteun nie omdat hulle teen integrasie is
- Die Goewerneur/Staat wou nie die polisie toelaat om die betogers teen die rasse aanvallers te beskerm nie
- Die Goewerneur wou die gebruik van die staatswette wat segregasie en geweldaddige aanvalle afdwing handhaaf
- Hy wou die Vryheidsryers, wie vasberade was om voort te gaan met hul protes, moedeloos maak
- Hy het gegee dat hul protes nie regverdig was nie
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

3.4.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3D- L2]*

- 'Die mense by die hospitaal wou niks vir ons doen nie'
- 'Die hospitaal het vir ons gesê om te gaan' (enige 2 x 1) (2)

3.4.4 *[Verduideliking van historiese konsep uit Bron 3D- L2]*

- 'n Ondersteuner van die beleid van rasse skeiding in alle aspekte van die lewens van swart-Amerikaners in die staat van Alabama
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

3.4.5 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3D- L2]*

- 'Enige betogers in hierdie staat sal geen polisiebeskerming kry nie'
- "n militante segregasionis wat die Ku Klux Klan gevra het om sy verkesingsveldtog te ondersteun'
- Intergrasie sal slegs oor my dooie liggam na Alabama toe kom
- 'Ek sal dit met elke grein van energie dit opponeer'
- Sal elke mag tot my bevel gebruik om die vermenging van wites en Negro rasser in die klaskamers te keer
- 'Ek kan nie beskereming vir hierdie klomp moeilikheidmakers waarborg nie'

(enige 2 x 1)

(2)

3.5 *[Vergelyking van bewyse uit Bron 3C en 3D – L3]*

- Bron 3C noem dat die burgerregte aktiviste gehoor het van die Vryheidsryers bus wat gebrand het, maar hulle gaan steeds voort en in Bron 3D ontplof hul bus en hulle was beseer
- Beide bronne noem dat die Vryheidsryers meer vasberade was om voort te gaan met hul protes ten spyte van die beserings wat hulle opgedoen het nadat hul busse gebrand het
- Beide bronne noem dat die polisie en segregasioniste die Vryheidsryers wreed aangerand het
- Bron 3C noem dat die vryheidsryers deur die polisie gearresteer is en Bron 3D verduidelik dat vryheidsryers nie polisie beskerming ontvang het nie
- Enige ander relevante antwoord

(enige 2 x 2)

(4)

3.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne – L3]*
Kandidate kan die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

- Die Vryheidsritte was ingestel om die Hooggeregshof se beslising oor diskriminasie van publieke fasiliteite in die Diep Suide te toets(eie kennis)
- Die Suiderlike State (Diep Suid) wou nie desegregasie beëindig nie of aan die grondwetlike wette gehoor gee nie (Bron 3A)
- Vryheidsryers was wreed aangeval en gearresteer deur die rassistiese polisie wat nie die publieke plekke en interrass busse wou desegregeer nie(Bron 3A)
- Die leierskap van die Vryheidsryers was deur die polisie verswak wie toegesien het dat gearresteerde Burgerregte aktiviste van alle kommunikasiemiddele geïsoleer word (Bron 3C)
- Die busse met Vryheidsryers was deur 'n skare van wittes met die doelwit om die protes te verlaat afgebrand (Bron 3C)
- Fotograaf wat fotos van die brandende busse geneem het, was geslaan en hulle kameras is vernietig (eie kennis)
- Beelde van brutaliteit teen Vryheidsryers was op televisie gespeel en lei tot groter ondersteuning vir die Burgerregte aktiviste (eie kennis)
- Die vryheidsryers het geen privaatheid geniet nie omdat hul fone deur die polisie afgeluister is (Bron 3C)
- Burgerregte aktiviste wat in die afgebrande bus was weier behandeling in die hospitaal (Bron 3D)
- Die KKK was deur die Goewerneur georganiseer om die Vryheidsryers met geweld aan te val en vermoor
- Goewerneur Patterson het openlik desegregasie teen gestaan en sy haat vir integrasie in enige publieke plek aangekondig
- Geen polisie beskerming was aan die Vryheidsryers gebied nie(Bron 3D)
- Kennedy het nie onmiddellik opgetree om die Burgerregte aktiviste teen wit oppergesag wat die mense regte van burgers skend nie (eie kennis)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAK 1	<p>Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon min of geen begrip van die uitdagings wat burgerregte betogers wat in die 1960s in die vryheidsritte deelgeneem het in die gesig gestaar het nie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie. 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<p>Bewyse is meestal relevant en hou grootliks verband met die onderwerp, bv. toon 'n bietjie begrip van die uitdagings wat burgerregte betogers wat in die 1960s in die vryheidsritte deelgeneem het in die gesig gestaar het.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf. 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<p>Gebruik relevante bewyse, bv. toon 'n deeglike begrip van die uitdagings wat burgerregte betogers wat in die 1960s in die vryheidsritte deelgeneem het in die gesig gestaar het.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp. 	PUNTE 6–8

(8)
[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE**VRAAG 4: DIE UITBREIDING VAN DIE KOUE OORLOG: GEVALLESTUDIE – VIËTNAM**

Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat op relevante bewyse gebaseer is deur analitiese en interpretasievaardighede te gebruik]

SINOPSIS

Kandidate moet die stelling krities bespreek dat die taktieke wat deur die Vietkong gebruik suksesvol was om die strategieë van die VSA ondoeltreffend te maak gedurende die Viëtnamiese oorlog tussen 1963 en 1975. Hulle moet hul argument met relevante historiese bewyse ondersteun.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

Inleiding: kandidate moet die stelling krities bespreek dat die taktieke wat deur die Vietkong gebruik suksesvol was om die strategieë van die VSA ondoeltreffend te maak gedurende die Viëtnamiese oorlog tussen 1963 en 1975. Hulle moet hul argument met relevante historiese bewyse ondersteun.

UITBREIDING

- Verdeling van Noord- en Suid-Viëtnam (Agtergrond)
  - VSA eerste ingryping in Suid-Viëtnam (Vrees vir Domino teorie) – het wapens en militêre raadgevers teen die Viëtkong (Viëtnamese kommuniste) gestuur
  - Ho Chi Minh-roete en die belangrikheid daarvan (gebruik deur die Viëtminh [kommunistiese guerrillas uit Noord-Viëtnam] om die Viëtkong te ondersteun) in die suide
- VSA stel Veilige Dorpie-beleid ('Safe Village' policy)/Kleinboerdorpie-strategie ('Hamlet strategy')/'Villagisation' (hervestiging van mense in nuwe dorpe) bekend – probeer om guerrillas van dorpenaars te isoleer/af te skei (1962) (agtergrond)
  - Veilige Dorpie-beleid ('Safe village policy') het misluk omdat die Viëtkong binne-in dorpies gefunksioneer het
- President Johnson gebruik Die Golf van Tonkin-insident en oplossing (1964) – verskoning vir uitbreiding van die weermag
- Die VSA het gevoel dat die oorlog in Viëtnam nie 'n konvensionele oorlog soos die Tweede Wêreldoorlog is nie
- VSA stuur op 8 Maart 1965, 3 500 Marines en grondtroepe na Viëtnam
- Operation Ranch Hand (1962–1971) – gebruik chemiese ontblaringsmiddels (Agent Orange om woud te vernietig) – (omgewingsfaktore) en Agent Blue (om landbouprodukte en voedsel te vernietig om die Viëtkong te verswak)
- President Johnson het in Maart 1965 Operation Rolling Thunder ingestel om die Viëtkong vinnig te elimineer – ondoeltreffendheid van 'n konvensionele strategie in vergelyking met onkonvensionele guerrilla-oorlogvoering
- Gebruik chemiese wapens, bv. Napalm-gas het die VSA ongewild gemaak en baie lande het die VSA veroordeel – veroorsaak skade aan omgewing
- Guerrilla-oorlogvoering deur die Viëtminh en Viëtkong (moeilik om guerrillas van dorpenaars (boere/kleinboere te onderskei)
- Hoogs doeltreffende gebruik van guerrillataktiek deur die Viëtkong (onkonvensionele strategieë)

- Viëtkong het met Tet Offensief (1968) teenoor VSA taktieke gereageer – verrassingsaanvalle op 100 stede (onkonvensionele strategieë) – VSA beheerde stede in lokval gelei
  - Aantal Amerikaanse soldate wat gesterf het, het gestyg – lei tot anti-oorlogbetogings in die SA
  - VSA stuur jong en onervare soldate na Viëtnam
  - VSA gebruik Soek-en-vernietig-beleid (missies) ('Search and Destroy Policy [missions]') (My Lai-slagting) om dorpies wat die Viëtkong ondersteun, te vernietig – verwar deur guerrillataktiek
  - Die gevolg was dat groot getalle burgerlikes gesterf het wat tot meer ondersteuning vir die Viëtkong gelei het
  - Amerikaanse gruweldade en die My Lai-slagting (Maart 1968) het die openbare mening teen die Amerikaans-gevoerde oorlog gedraai
  - Noord-Viëtnam het militêre bystand van die USSR en China ontvang so die Viëtnam en Viëtkong het tot moderne wapens toegang gehad
  - Guerrilla-oorlogvoering is doeltreffend deur die Viëtkong gebruik, bygestaan deur die Viëtnam uit die noorde, en hulle het taktieke soos fopstelsels, ondergrondse tonnels, verrassingsaanvalle, sabotasie (omgewingsfaktore) gebruik
  - Ondergrondse tonnels – was nou om Viëtkong-liggaamstruktuur te pas maar nie vir groot Amerikaanse soldate nie
  - Die Viëtkong het hulle ondersteuningsbasis vergroot as gevolg van die taktieke wat teen die Amerikaanse soldate gebruik is
  - Die Viëtnamese was verenig in die verdediging van hulle land
  - Viëtnamisasie: President Nixon het met die beleid van strategiese onttrekking uit Viëtnam na vore gekom. Dit is ook WHAM (Winning the hearts and minds of the Viëtnamese) genoem wat die mislukking van Amerika om te keer dat Viëtnam 'n kommunistiese staat word en die daaropvolgende onttrekking aangedui
  - Teen 1973 het Amerika alle troepe onttrek (President Nixon het op 27 Januarie 1973 die Parys Vredesooreenkoms onderteken – dit beëindig Amerikaanse betrokkenheid by die Viëtnam-oorlog)
  - Noord-Viëtnam het in 1975 beheer van Saigon oorgeneem
  - Viëtnam was onder kommunistiese beheer verenig
  - Enige ander relevante antwoord
- Gevolgtrekking: Kandidate moet hulle argumente met 'n relevante slot saamvat. **[50]**

VRAAG 5: ONAFHANKLIKE AFRIKA: GEVALLESTUDIE – DIE KONGO

Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat op relevante bewyse gebaseer is deur analitiese en interpretasievaardighede te gebruik]

SINOPSIS

Kandidate moet aandui of hulle saamstem of te nie met stelling dat Mobutu Sese Seko se politieke, ekonomiese en kulturele beleide die Kongo na-afhanklikheid in die 1960s getransformeer het.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

Inleiding: Kandidate moet aandui of hulle saamstem of te nie met stelling dat Mobutu Sese Seko se politieke, ekonomiese en kulturele beleide die Kongo na-afhanklikheid in die 1960s getransformeer het. Hulle moet ook aandui hoe hulle beoog om hulle argumente te motiveer.

UITBREIDING**Politieke beleide**

- Paternalisme – die Kongolese is soos kinders behandel – met geen verantwoordelikheid mbt die administrasie of verteenwoordiging in die regering nie;
- Politieke partye is verbied en met die vinnige Belgiese onttrekking – as gevolg van die 1959-Leopoldville-opstande – is baie politieke partye (verteenwoordig verskillende streke en etnisiteite) gevorm; politieke partye het volgens streeks- en etniese groeperings gevorm
- 120 politieke partye het aan die 1960-verkiezing deelgeneem; geen enkele politieke party het 'n volstrekte meerderheid behaal nie – Patrice Lumumba se Movement National Congolese (MNC) het die meeste setels gewen en, anders as ander streekspartye, het hulle 'n bietjie landswye ondersteuning gehad
- Gebrek aan politieke eenheid
- Die Kongo het op 30 Junie 1960 onafhanklikheid verkry met Joseph Kasavubu as President en Patrice Lumumba as Eerste Minister. Joseph Kasavubu het verkies dat die Kongo 'n federale staat is terwyl Patrice Lumumba ten gunste was van 'n sterk sentrale nasionale regering/Lumumba was ook in konflik met Moïse Tshombe
- Die Kongo het met baie politieke onstabiliteit begin – met Tshombe wat op afskeiding van Katanga vir hulle eie onafhanklikheid gefokus het
- Mobutu het in 1965 mag by Kasavubu oorgeneem deur 'n coup d'état
- Hy het daarin geslaag om 'n vorm van politieke stabiliteit (op outoritarisme gebaseer) te bring
- Mobutu het in 1967 daarin geslaag om die Katanga-rebellie te keer en sy land 'n nuwe konstitusie as 'n eenpartystaat onder sy party, die Popular Movement for the Revolution (MPR), gegee
- Die Kongo het binne die eerste vyf jaar na onafhanklikheid 'n eenpartystaat geword met alle opposisie onderdruk
- Mobutu het 'n persoonlikheidskultus/ ideologie Mobutuïsme ontwikkel
- Mobutu het die Kongo 'n outokratiese staat onder homself as 'n militêre diktator gemaak
- Mobutu is deur die VSA bygestaan omdat hy as 'n antikommunistiese bondgenoot beskou is

- Hy het 'n sterk gesentraliseerde regering geskep en alle aanstellings, bevorderings en die toewysing van staatsinkome beheer
- Hy het 'n beleid van Zaïrenasie, 'n beleid wat vaardige/kundige buitelanders of diegene wat strategiese bestuursposisies beklee het met ongeskoolde plaaslike mense vervang is – wat tot wanadministrasie en wanbestuur in politieke leierskaprolle gelei het
- Hy het nepotisme en (kleptokrasie) toegelaat
- Mobutu was lewenslange president tot met sy dood in 2007
- Enige ander relevante antwoord

Ekonomiese beleide

- Teen onafhanklikheid is die Kongo beskou as baie vooruitstrewend maar met buitelandse eienaars wat die ekonomiese rykdom besit
- Erf 'n kapitalistiese ekonomie by België/ enkele produk ekonomie
- Laat aanvanklik die ekonomie in die hande van die wit setlaars en buitelanders/groot gaping tussen opkomende middelklas en plattelandse klas
- Die land se ryk natuurlike hulpbronne van koper, kobalt, diamante en ander materiaal het buitelandse belegging gelok
- Nasionalisasie: Mobutu het die land se kopermynboubedryf genasionaliseer en die winste uit die koperbedryf gebruik om sy 10 jaar-industrialisasieplan te finansier
- Het maatskappye wat deur buitelanders besit is, sonder vergoeding genasionaliseer
- Buitelandse maatskappye is onder beheer van sy bondgenote en familieleden geplaas
- Het Zaïrenasie (vervang buitelanders met Zaïrese burgers) ingestel
- Zaïrenasie het tot korrupsie, diefstal en wanbestuur gelei
- Die ekonomie is gekenmerk deur nepotisme en elitisme (het groot gaping tussen die elite en gewone burgers/ryk en arm geskep)
- Swak ekonomiese beleide het tot die agteruitgang van infrastruktuur soos paaie ens. gelei
- Mobutu het 'n kleptokrasie geskep waar 'n groep aangewese staatsamptenare hulle posisies vir finansiële gewin misbruik het
- Mobutu is gedwing om 'n retrosessie (terugkeer van buitelandse eienaars) in te stel
- Baie min buitelandse eienaars het teruggekeer
- Die Kongo se ekonomie het in duie gestort as gevolg van hoë inflasie koers
- Die Kongo het afhanklik geword van buitelandse hulp en beleggings, bv. van die Wêreldbank
- Enige ander relevante antwoord

Kulturele beleide

- Bevorder elitisme: moedig onderrig van klein elite in 'n Westerse styl van kennis en vaardighede aan
- Swak onderwysstelsel wat nie tot voordeel van die Kongolese was nie en hulle ook nie bemagtig het met vaardighede nie
- Frans gebruik as onderrigmedium in skole
- Teen onafhanklikheid (1960) het die Kongo 14 universiteitsgegradueerdes uit 14 miljoen mense gehad
- Kleredrag: die dra van Westerse styl pakke is verbied (deur 'n dekreet) en vervang met 'abacos' ('A bas le costumes'), wat beteken 'weg met die pak' (sosiale status Africanisation (Afrikanisering /Zaïrenasie- vervang Europese name met Zaïrese name)
- Kleredrag: die dra van Westerse styl pakke is verbied (deur 'n dekreet) en vervang met 'abacos' ('A bas le costumes'), wat beteken 'weg met die pak' (sosiale status)
- Mobutu het demokrasie as 'n vreemde/buitelandse ideologie vir Afrika beskou – hy het regeer as 'n Hoofman in 'n tradisionele Afrika-styl en dit gebruik om sy eie outoritêre posisie te versterk
- Frans het die onderrigtaal gebly en die onderwysstelsel het steeds die stedelike elite bevoordeel
- Na onafhanklikheid het primêre onderwys en skoolinskrywings het van 1,6 miljoen in 1960 tot 4,6 miljoen in 1974 gestyg/Toe staatsbefondsing deur Mobutu teruggetrek is, moes ouers begin betaal en primêre onderwys het begin om te daal/af te neem
- Toe staatsbefondsing deur Mobutu teruggetrek is, moes ouers begin betaal en primêre onderwys het begin om te daal/af te neem
- Onderwysers en hospitaalpersoneel is vir maande lank nie betaal nie as gevolg van swak ekonomiese praktyke
- Afrika musiek/kuns/dans was aangemoedig
- Nasiebou en eenheid was aangemoedig
- Afrika haarstyl was aangemoedig
- Enige ander relevante antwoord

[50]

VRAAG 6: BURGERLIKE VERSET VANAF DIE 1950's TOT DIE 1970's: DIE SWARTMAGBEWEGING

Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument wat op relevante bewyse gebaseer is deur analitiese en interpretasievaardighede te gebruik]

SINOPSIS

- Kandidate moet standpunt inneem en verduidelik tot watter mate die Swartmag Beweging afhanklik van geweldaddige, radikale en militante strategieë was om diskriminasie in die VSA te beëindig. Hulle moet hul argument met relevante bewyse ondersteun..

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

- Inleiding: Kandidate moet 'n standpunt inneem deur te verduidelik tot watter mate die Swartmag Beweging afhanklik van geweldaddige, radikale en militante strategieë was om diskriminasie in die VSA te beëindig. Hulle moet ook in hooftrekke beskryf hoe hulle beoog om hulle argumente te motiveer.

UITBREIDING

- Omstandighede in die VSA: (Agtergrondinligting)
  - Swart Amerikaners steeds ekonomies en polities onderdruk/belemmer in die VSA as gevolg van diskriminerende (Jim Crow) wette
  - Gebrek aan gevoel van trots as gevolg van sosio-ekonomiese omstandighede (woon in gheto's en krotbuurte/swak behuising/onvoldoende geriewe)
  - Swart Amerikaners raak ongeduldig met die stadige pas van verandering en die impak van die Burgerregtebeweging in die 1960's
  - Swart Amerikaners is aan polisievreëheid onderwerp – lei tot groei van nasionalistiese gevoelens
- Swartmagbeweging het die Swartmagfilosofie verkondig wat die gees van selfgeding, selfstandigheid, Swart Trots, beheer van politiek in eie gemeenskappe (verkondig deur Stokely Carmichael) bevorder het; swart Afrikaners moes hulleself teen polisievreëheid beskerm; swartes moes vryheid van wit mag nastreef; bevordering van Afrohaarstyl en Afrika-kleredrag en het die slagspreuk 'Black is beautiful' uitgedink
- Malcolm X het selfverdediging teen wit onderdrukking bevorder
- Hy het geredeneer dat bloedvergieting vir rewolusie (swart nasionalisme) nodig was en hy het selfrespek en selfdisipline verkondig
- Bevorder die konsep van 'Black Pride' ('Swart Trots') (selfagting/selfrespek/self-help)
- Moedig swart Amerikaners aan om op enige moontlike manier teen wit Amerikaanse gesag op te staan in die strewe na vryheid, geregtigheid en gelykheid
- Ondersteun die gebruik van geweld as 'n middel van selfverdediging teen diegene wat swart Amerikaners aangeval het
- Stokely Carmichael het geglo dat die geweldlose strategie misluk het as gevolg van die geweld wat teen swart Amerikaners voortgeduur het
- Verkondig die uitsluiting van wit 'liberaliste' as 'n filosofie vir swart Amerikaners
- Hy bevorder een plan om die VSA in aparte swart en wit lande te verdeel

- Hy was teen die VSA se betrokkenheid in die Viëtnam-oorlog
- Impak: lang en kort termyn doelwitte /die ooglopendste vorms van rassediskriminasie het geëindig
- Rassegeweld en spanning het afgeneem
- Swart Amerikaners is tot openbare ampte verkies
- Behuising en geriewe vir swart Amerikaners is verbeter
- Swart geletterdheid styg en afhanklikheid van staatstoelaes daal
- Regstellende-aksie-beleide vir federale indiensneming is ingestel
- Bobby Seale en Huey Newton het in 1966 die Black Pantherparty (BPP) vir Selfverdediging – teen polisiewreedheid, gestig
- Die Tienpuntplan is aangeneem om hulle sosiale, politieke en ekonomiese doelwitte vir die opheffing van die swart Amerikaanse gemeenskap te dek
- Die Black Pantherparty het voedingskemas, kindersorg- en geletterdheidsprojekte in swart gemeenskappe bestuur – die voedingskemas het honger onder die jeug uitgewis en leer in skole verbeter
- BPP-geletterdheidsprojekte het ongeletterdheid in die swart Amerikaanse gemeenskappe uitgeroei
- BPP-kindersorgprojekte het na die mediese behoeftes van swart Amerikaners in swart gemeenskappe omgesien
- BPP-lede het strate gepatrolleer om polisie-aktiwiteite (polisieer die polisie) te moniteer en om hulle teen polisiewreedheid te beskerm
- BPP het geëis dat swart geskiedenis in swart skole onderrig word
- Rol van ander aktiviste/ vroue
- Impak: lang en kort termyn doelwitte /die ooglopendste vorms van rassediskriminasie het geëindig
- Rassegeweld en spanning het afgeneem
- Swart Amerikaners is tot openbare ampte verkies
- Behuising en geriewe vir swart Amerikaners is verbeter
- Swart geletterdheid styg en afhanklikheid van staatstoelaes daal
- Regstellende-aksie-beleide vir federale indiensneming is ingestel
- Rol van vroue eg Angela Davids; Fannie Lou Hamer
- Enige ander relevante antwoord

- Gevolgtrekking: Kandidate moet hulle argumente met 'n relevante slot saamvat. **[50]**

TOTAAL: 150